

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 304/2023
16.05.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Мирјане Андријашевић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Игор Златковић, адвокат из ..., против туженог „Стејпак“ ДОО Бачки Петровац, Огранак производни огранак ЈС „Монт“ Врање, чији је пуномоћник Биљана Петровић Адамовић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и утврђења постојања радног односа, одлучујући о ревизији туженог, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 4081/2022 од 28.10.2022. године, у седници одржаној 16.05.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 4081/2022 од 28.10.2022. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врању П1 398/19 од 18.05.2022. године, усвојен је тужбени захтев тужиоца па је поништено решење о отказу уговора о раду од 01.06.2016. године, као незаконито (став први изреке). Утврђено је према туженом да је тужилац засновао радни однос на неодређено време почев од 01.12.2015. године, што је тужени дужан да призна и да га распореди на радно место према његовој стручној спреми, знању и способностима, као и да тужиоца пријави на обавезно социјално осигурање код Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање почев од 01.12.2015. године (став други изреке). Обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 249.500,00 динара (став трећи изреке).

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 4081/2022 од 28.10.2022. године, потврђена је пресуда Основног суда у Врању П1 398/19 од 18.05.2022. године, исправљена решењем тог суда П1 398/19 од 15.07.2022. године у ставу првом и у делу става другог изреке којим је утврђено према туженом да је тужилац засновао радни однос код туженог на неодређено време почев од 01.12.2015. године што је тужени дужан да призна, а жалба туженог у том делу одбија као неоснована (став први изреке). Укинута је пресуда у преосталом делу става другог изреке и одбачена тужба у делу захтева којим је тражено да тужени тужиоца распореди на радно место према његовој стручној спреми, знању и способностима, као и да га пријави на обавезно социјално осигурање код Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање почев од

01.12.2015. године (став други изреке). Преиначена је одлука о трошковима поступка садржана у ставу трећем изреке пресуде, тако што је обавезан тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 232.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате, а преко досуђеног, а до износа од 249.000,00 динара захтев је одбијен (став трећи изреке).

Против правоснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану одлуку у смислу одредбе члана 408. у вези члана 403. став 3. Закона парничном поступку - ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 10/23 – други закон) и утврдио да ревизија туженог није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона парничном поступку на коју Врховни суд пази по службеној дужности, а ни битна повреда из члана 374. став 1. у вези члана 394. став 1. тачка 1.ЗПП на коју тужени у ревизији неосновано указује, јер указује на битне повреде које могу евентуално бити учињене пред првостепеним судом. Ревидент у ревизији указује на битну повреду из одредбе члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку међутим, та битна повреда није разлог због ког ревизија може да се изјави, у смислу одредбе члана 407. став 1. тачка 2. Закона о парничном поступку.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је код Привредног друштва „Тehnic Development“ ДОО Врање засновао радни однос на неодређено време почев од 15.08.2015. године закључењем уговора о раду ради обављања послова Дана 30.11.2015. године, између тог привредног друштва и туженог закључен је споразум о преузимању радника, на основу кога је тужилац преузет од стране туженог у радни однос на неодређено време почев од 01.12.2015. године, ради обављања послова Тужилац је код новог послодавца ступио на рад 01.12.2015. године (код претходног послодавца одјављен је са осигурања 30.11.2015. године) без закључења уговора о раду. Дана 15.04.2016. године код туженог је обављен инспекцијски надзор преко Инспекције рада, која је на записнику констатовала да тужени није поступио у складу са одредбама члана 30. до 33. Закона о раду, јер са тужиоцем није закључио уговор о раду, због чега је против туженог поднет захтев за покретање прекршајног поступка Прекршајном суду у Врању. Дана 01.06.2016. године тужени је донео решење којим тужиоцу са тим датумом престаје радни однос отказом уговора о раду, јер је услед технолошких, економских и организационих промена престала потреба за радом тужиоца у смислу члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду. У образложењу решења наведено је поред осталог, да је на основу уговорене пословне сарадње са „Тehnic Develotment“ ДОО Врање тужени преузео обавезу закупа простора (производне хале) у оквиру кога су биле инсталиране и одређене машине, међу којима и машина за чије одржавање је био задужан тужилац. Имајући у виду да је та машина дана 30.03.2016. године враћена Привредном друштву „Тehnic Development“ ДОО Врање то је код туженог престала потреба за тужиочевим радом. Наведено решење је са писаним обавештењем о последицама престанка радног односа достављено тужиоцу дана 20.06.2016. године, а тужба у овој правној ствари поднета је 18.08.2016. године.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је усвојио тужбени захтев и оспорено решење туженог од 01.06.2016. године поништио као незаконито.

Такав правни закључак прихватио је и другостепени суд.

По оцени Врховног суда нижестепени судови су правилно применили материјално право.

Решење туженог о отказу уговора о раду донето је применом отказног разлога из члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник Републике Србије“ број 24/2005 ... 75/14) а којим је прописано да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдан разлог који се односи на потребе послодавца и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла. Чланом 193. став 1. Закона о раду утврђено је да се запосленом у писаном облику доставља решење о остваривању права, обавеза и одговорности са образложењем и поуком о правном леку, осим из члана 172. овог Закона. Одлучивање може почети тек пошто се утврде чињенице од значаја за примену релевантног прописа, при чему образложење садржи разлоге којима се оправдава одлука.

Наведене промене код послодавца представљају његову пословну политику, коју суд није овлашћен да цени у поступку оцене законитости решења о престанку радног односа запосленог по овом основу, али разлози за престанак потребе за радом запосленог морају бити оправдани. Терет доказивања је чињеница која образује отказни разлог из цитиране законске одредбе, а које се огледају у наступању конкретне технолошке, економске или организационе промене леже на послодацу. Запослени који је проглашен технолошким вишком мора бити упознат са чињеницом да је његово радно место укинато или је дошло до смањења броја извршиоца, када се мора навести разлог зашто је баш он проглашен технолошким вишком, што је све у конкретном случају изостало.

Побијано решење није законито, јер не садржи разлоге из којих произлази испуњеност услова за примену одредбе 179.став 5.тачка 1.Закона о раду. Суд не може ценити оправданост и целисходност одлуке послодавца о потребном броју запослених на неком радном месту, али решење о престанку радног односа из овог разлога, да би било законито, не може садржати само позивање на овај разлог без јасног образложења да је до промена дошло. Да би отказ из овог разлога био законит, потребно је да је код послодавца дошло до технолошких, економских или организационих промена услед којих је престала потреба за обављањем одређеног посла или је дошло до смањења обима посла, као и да је послодавац пре отказа уговора о раду запосленом исплатио отпремнину. Наведене промене морају бити изражене у Правилнику о организацији и систематизацији послова код послодавца или неком другом акту којим послодавац утврђује организационе делове и врсте послова који се обављају код послодавца, врсту и степен стручне спреме, као и друге услове који морају бити испуњени за рад на тим пословима.

Како је у поступку утврђено да је тужиоцу престао радни однос незаконито, правна последица незаконитог престанка радног односа јесте враћање запосленог на

рад уколико он то захтева, због чега је тужени применом одредбе члана 191. став 1. Закона о раду обавезан да тужиоца врати на рад.

Радни однос се по правилу заснива уговором о раду који закључују запослени и послодавац и сматра се закљученим када га потпишу запослени и директор, односно предузетник или запослени који овласти директора односно предузетника како је то предвиђено чланом 30. Закона о раду. Како Закон о раду не познаје и не признаје фактички рад као рад ван радног односа, то је по одредби члана 32. прописао да ако запослени не закључи уговор о раду сматра се да је радни однос на неодређено време засновао даном ступања на рад.

Имајући у виду да је у периоду од 01.12.2015. до 01.06.2016. године тужилац обављао фактички рад (без закљученог уговора о раду) на пословима ... који је имао све карактеристике радног односа у смислу напред реченог, то су нижестепени судови правилном применом материјалног права усвојили тужбени захтев у делу којим је тражено утврђење да је тужилац код туженог засновао радни однос на неодређено време почев од 01.12.2015. године у смислу одредбе члана 32. Закона о раду.

Неосновани су наводи ревидента да је неблаговремена тужба за утврђење да је тужилац засновао радни однос на неодређено време јер се тај рок рачуна од дана када је примио решење о отказу уговора о раду а то је 20.06.2016. године. Ово стога што рок за подношење тужбе за утврђење да фактички рад постао радни однос на неодређено време почиње да тече од дана достављања решења о отказу, јер је тада видљива повреда права запосленог. Рок од 60 дана за покретање овог спора, у складу са новелираним одредбом члана 195 Закона о раду, почео је да тече након пријема решења о престанку радног односа које је тужиоцу достављено 20.06.2016. године и није истекао у време подношења тужбе .

Из свега изнетог одлучено је као у изреци на основу одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа-судија
Весна Субић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**